

Főszerkesztői gondolatok

Az új Btk. hatálybalépésének küszöbén

Dr. Kovács Gyula
a Szerkesztő Bizottság elnöke
főszerkesztő

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt (új Btk.) az Országgyűlés 2012. június 25-i ülésnapján fogadta el. Az új Btk. a Magyar Közlöny 2012/92. (július 13.) számában jelent meg, és 2013. július 1-től lép hatályba.

MEGSZÜNTETVE-MEGŐRIZVE

A törvény preambuluma szerint, az Országgyűlés az új Btk.-t „*az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak, továbbá az ország függetlenségének, területi épségének, gazdaságának, valamint a nemzeti vagyonnak a védelme érdekében, Magyarország nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeinek figyelembe vételével, az állam kizárólagos büntető hatalmának érvényesítése céljából alkotta meg.*” (Nyilvánvalóan a 2013. június 30-ig hatályban lévő, megszámlálhatatlan esetben módosított 1978. évi IV. törvény sem szolgálhatott más célt.)

Az új Btk.-hoz fűzött (miniszteri) indokolás értelmében, a „*Kormány kiemelt feladata, hogy helyreállítsa Magyarországon a rendet, és javítsa az állampolgárok biztonságérzetét,*” aminek „*egyik eszköze, ha szigorú törvények születnek, amelyek minden jogkövető állampolgárnak védelmet garantálnak, a bűnelkövetők számára azonban hatékony és visszatartó erejű büntetést helyeznek kilátásba. Az új Büntető Törvénykönyvvel szemben legfontosabb elvárás tehát a szigorúság*”(…).

Az indokolásból az új Btk.-ról megtudhatjuk azt is, úgy hoz majd jelentős változásokat, hogy közben dogmatikailag nem szakít teljesen a régi Btk.-val (mintegy megszüntetve-megőrizve). Az indokolás szerint a régi Btk. a sok módosítás és kiegészítés ellenére megfelelő jogi védelmet biztosít alapvető értékeinknek (a több mint kilencven módosítás és kiegészítés gyaníthatóan ezt a célt szolgálta), azonban azokat a problémákat, amelyek „*a számos módosítás folytán a törvény egységének megbontásából fakadtak, végső soron csak egy új kódex tudja megoldani.*” (Miért is? Lehetett volna megoldás a módosításokkal párhuzamosan egy rendszertani rendbetételt követő egységes szerkezetbe foglalás.)

AZ ÚJ BÜNTETŐ TÖRVÉNYKÖNYV FELEPÍTÉSÉRŐL

A régi Btk. Általános és Különös Részre tagozódott. Az első (általános) részben a hatállyal, a felelősséggel, a szankciókkal és az értelmező rendelkezésekkel foglalkozó fejezetek kaptak helyet, a második (különös) rész a bűncselekményeket tartalmazta.

A részek fejezetekből álltak, némelyik fejezet pedig címekből tevődött ki. A fejezeteken vagy címeken belül az alcímek szakaszból vagy szakaszból (§) építkeztek, a szakaszok – az általános jogtechnikai felosztásnak megfelelően – általában bekezdésekre, a bekezdések pontokra, a pontok alpontokra tagozódtak.

Az új Btk. három részből áll:

- Általános Rész (I–XII. Fejezet, 1–141. §),
- Különös Rész (XIII–XLV. Fejezet, 142–458. §) és
- Záró Rész (459–465. §).

A már hivatkozott indoklás értelmében a jogalkotó ezt a hármas tagoltságot az új jogszabály-szerkesztési követelményekkel magyarázza. Az új Általános Rész szerkezeti felépítésében nagyrészt követi a régi Btk.-t, a Kódex Záró Részében pedig az értelmező, a hatályba léptető, a hatályon kívül helyező, stb. rendelkezések kapnak helyet. Sajátságos, hogy az indoklás a régi Btk. Különös Részének egy mondatot szentel csupán: e rész felosztása „idejétmúlt, hiszen az Alaptörvényt alapul véve a Btk.-nak is hangsúlyosabban kifejezésre kell juttatnia a kiemelt védett jogi tárgyak (emberi élet, szabadság, stb.) jelentőségét.” Továbbra sem értem, ezért ismét megkérdezem: a rendszerváltoztatás óta eltelt több mint húsz esztendő alatt, mi tartotta vissza a jogalkotót attól, hogy a régi Btk. Különös Részét a módosításokkal egyidejűleg rendszertani szempontokat figyelembe átszerkessze?

Meglepő módon az új Btk. címeit nem tartalmaz. Az alcímek (a tényállások megnevezése) jogtechnikai felépítése a régi törvénytől lényegében nem különbözik. Annyi viszont már első olvasatra (vagy inkább ránézésre) a laikus számára is szembeötlő, hogy az alcímek – kevés kivételtől eltekintve – egy szakaszból állnak. Ez a régi Btk.-ra olyannyira nem volt jellemző.

AZ ÚJ BTK. HATÁLYBALÉPÉSÉNEK KÜSZÖBÉN

A törvényalkotó számos tényállást változtatás nélkül vagy minimális változtatással emelt át a régi törvényből az újba úgy, hogy az alcímek megnevezését módosította. Emellett természetesen léteznek teljesen új tényállások is. Ebből eredően nem lesz könnyű dolga annak a gyakorló jogalkalmazónak (pl. egy intézkedő rendőrjárnak), akinek a helyszínen a rendelkezésre álló igencsak kevés információból kell eldöntenie, hogy az inkriminált cselekmény jogsértés-e vagy sem, illetve amennyiben jogsértés és egyben bűncselekmény is, akkor az új Btk. melyik szakaszába ütközik. Márpedig ahhoz kétség nem férhet, hogy a relatíve helyes minősítés (az adott cselekmény büntetőjogi megítélése) – a későbbi eredményesség szempontjából – már a nyomozás kezdeti szakaszában meghatározó (gondoljunk csak az elsődleges intézkedésekre, valamint a halasztást nem tűrő vagy halaszthatatlan nyomozási cselekményekre, illetve a hatáskor és az illetékesség megállapításával kapcsolatosan felmerülő problémákra). Azt gondolom, egy többszörösen permutált címmutató (permutáció: felcserélés, sorrendváltoztatás) az új büntető kódexben való könnyebb eligazodást szolgálhatná (és nem titkolom el azt sem, hogy egy ilyen címmutató elkészítése már folyamatban van).

Az új Btk. hatálybalépésének küszöbén, szívből kívánom munkatársaimnak, hogy a büntetőtörvény alkalmazása zökkenőmentes legyen. Ehhez kívánok értelmes kommentárokat és útmutatásokat, valamint (idővel) letisztult, kikristályosodott bírói gyakorlatot.

Dr. Kovács Gyula
elnök-főszerkesztő